

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

III. Vtru[m] in diuina me[n]te Electio seu prædestinatio ad gloria[m]
antedat voluntate[m] efficace[m], & electione[m], seu præscientia[m]
meritoru[m], seu mediorum, vel co[n]tra: speciatim quid ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

infinita alia media possibilia, quibuscum, si darentur, saluatum iri præuidit, neque hoc modo loquuntur Theologi; sed vt ea certe media, quibuscum vnumquemque saluatum iri præuiderat, delegerit. Secundo vt prædestinatio tota formaliter non censetur peracta sola illa selectione mediourum, quia negari non potest, prædestinationem simul etiam formaliter includere directam & expressam voluntatem gloriæ, seu electionem ad gloriã, vt dictum quæst. 2. dub. 1. sed interueniente tamen dæscientia media, selectioneque illorum mediourum, quæ diximus, consummatam fuisse prædestinationem, omnino concedimus.

48 Quo posito, respondetur secundo, negando consequentiam; quia cum prædestinatio diuina non complectatur solum ordinationem illorum mediourum, sed directam etiam & expressam voluntatem gloriæ, quæ quidem etiam voluntatem illam efficacem mediourum ratione antecessit, vt dubio sequenti dicitur, negari nullo modo debet, diuinam prædestinationem, secundum rationem nostram, complecti plures actus diuine mentis, eosque ordine quodam prioritatis inter se subordinatos, vt dictum. Quod ipsum tamen etiam pariter dicendum esset, tametsi prædestinatio solum mediourum voluntatem complecteretur, quia nihilominus ipsa media, prout propius aut remotius fini coniuncta sunt, quendam inter se ordinem habent, ob quam pluralitatem & subordinationem, etiam pluribus actibus ratione nostra & quodam ordine eligi à Deo dicendum foret, vt inferius suo loco magis patebit quæst. 5. dub. 6.

D V B I V M III.

Vtrum in diuina mente Electio seu prædestinatio ad gloriã, ratione prior sit, tam prædestinatione, quam præscientia meritorum, seu mediourum, vel contra: speciatim quid hac de re tum ceteri Doctores, tum præcipue S. Augustinus, & S. Thomas senserint.

S. Thomas 1. p. q. 23. a. 4. 5. & 7.

1 C Onstituto iam antea præcedenti dubitatione hoc principio, esse secundum rationem nostram in diuina mente ordinem aliquem prioritatis inter Electionem seu prædestinationem ad gloriã, & inter prædestinationem, multoque magis præscientiam meritorum seu mediourum, restat vt ordinem hunc particulatim ac distinctè explicemus; quod sequenti demum dubitatione faciemus; postquam hoc dubio varias hac de re Doctorem sententias, ac præsertim quanam fuerit hac de re S. Augustini, & S. Thomæ sententia exposuerimus.

Sunt igitur hac de re vniuersim tres Docto-

rum sententia. Prima vniuersim docet, voluntatem efficacem, seu prædestinationem atque etiam præscientiam meritorum, seu mediourum, seu quod eodem spectat perseverantiæ finalis, ratione priorem esse electione seu prædestinatione ad gloriã. Hanc sententiam ex instituto prolixè sequitur & defendit Vasquez 1. p. tom. 1. disputat. 89. cap. 2. & seqq. & quamuis eodem capite 2. à numero 10. ex instituto eam auctoritate Doctorem confirmare nitatur (in qua re etiam ipse alias solet esse diligens & accuratus) plures tamen pro ea non citat ex ijs, qui sua scripta in lucem dederunt, quam Bartholomæum Camerarium in dialog. cap. 5. Olorium lib. 9. de Iustitia, Turrianum opusculo de electione, & Guilelmum de Rubione in 1. d. 41. quæst. 1. art. 1. & 2. conclus. 3. quibus adde Argentinam in 1. d. 41. quæstion. 1. art. 2. Pighium lib. 8. de lib. arb. cap. 2. Stapletonum in cap. 9. Rom. & orat. sing. Addit Vasquez: Idè sensisse videtur Maior in 1. d. 40. q. 2. sed quem inferius aperte pro opposita sententiã adducemus. His ex parte idem Vasquez subiungit Ockamum & Gabrielem; sed quos ipsemet notat non esse huius primæ sententiæ, sed eius quam secundo loco referemus.

2 His à nonnullis addunt Albertus, & Henricus Gandauensis: sed quos merito prætermisit Vasquez; cum potius oppositum sentiant, vt bene etiam notauit Henriquez lib. vlt. c. 11. §. 3. lit. O. Eandem sententiam sequuntur Gregorius de Valentia q. 23. punct. 4. §. 3. 4. 5. 6. aliique nonnulli recentiores: è quibus non nemo, solum B. Virginem excipiens, quoad ceteros, hanc etiam censuram edito libro vulgatam addidit his verbis: *opposita sententia mihi semper visa est à veritate, & doctrina sacra Scriptura, & SS. Patrum aliena; nec pietati & moribus satis consona, &c.*

Solent etiam à nonnullis pro hac sententiã adduci ex antiquis Scholasticis omnes illi, qui falsò quidem & improbabiler senserunt, dari ex parte prædestinati causam siue totius prædestinationis, siue prædestinationis ad primam gratiam, saltem ex parte effectus; quos superius quæst. præced. dub. 4. retulimus, & quos solos etiam refert Eckius in Chrysopasso centur. 3. n. 29. Sed qui tamen ad præsens institutum vniuersim non spectant; quia etsi quidem illi docuerint, ex parte prædestinati dari causam primæ gratiæ, seu etiam prædestinationis ad primam gratiam congruam, ex parte effectus; simul tamen plerique aperte negarunt, dari causam seu rationem ipsius per se prædestinationis, vt ibidem retulimus, & speciatim videre est in Alenç, Bonauëtura, Gandauense; & notauit ipsemet Vasquez cit. disp. 91. c. 10. n. 65; adeo vt ex illis, præter Argentinam, & eos, quos iam antea retulimus, vix alios inuenias.

3 Tametsi vero authores superius citati præcipue de adultis loquantur, tamen seruata proportione idem de paruulis sentiunt; nimirum eos ad gloriã prædestinatos non esse, nisi post præuisionem applicationis salutaris eorum mediourum, quibuscum gratiam ad finem vsque perseverantem erant consecuturi. Quocirca etiam Vasquez disp. 90. cap. 2. omnium prædestinatorum

eandem

candem esse rationem docet, & disputatione 89. numero 86. expressè hoc extendit ad paruulos, seruata proportione; asserens videlicet, eos non fuisse efficaciter electos ad gloriam, nisi ex præscientia iustificationis. Idem citata disputatione 89. capite secundo ait, hanc sententiam non paucis, nec indoctis Theologiæ Professoribus in Germania, Gallia, & Hispania hoc nostro seculo probatam. Argumenta huius sententiæ dubio 5. referemus & dissoluemus.

4 Secunda sententia priori affinis est, à toto quidem genere, & in plerisque saluandis, præscientiam meritorum, seu mediorum, ratione priorem fuisse prædestinationem ad gloriam, nihilominus tamen quosdam eximie à Deo dilectos, fuisse prædestinatos ad gloriam, ante præuisionem meritorum, uti nimirum B. Virginem, Ioannem Baptistam, Apostolos, aliosque his similes. Ita docent Ockam in 1. d. 41. quæst. 1. Gabriel ead. dist. quæst. 1. art. 2. Catharinus opusc. de prædest. Dei lib. 1. cap. vlt. & lib. 3. cap. 1. & 2. & videtur sequi Eckius in Chrysostasso centur. 2. numer. 94. ubi asserit, Deum aliquos sine ratione prædestinare, in quibus recenset eos, quos diximus; aliquos verò cum causa & ratione. Quam sententiam quoad posteriorem partem, saltem ut magis piam & benignam, ac populari captui magis accommodatam approbat, ut videre licet centur. 2. num. 58. & centur. 3. à num. 25. Eandem sententiam ex parte sequitur Lessius, quatenus saltem vnam B. Virginem ante præuisionem meritorum prædestinatam asserit, ut dictum in relatione præcedentis sententiæ. Eandem ex Catharino refert, & olim secutum se fuisse testatur Sixtus Senensis libro 6. Biblioth. numero 248. & seqq. [Eam, inquit, per decem annos prædicauit in multis & præcipuis Italiae urbibus; sed tamen postea cum animaduertissem, huiusmodi assertionem difficultatibus & angustijs non paucis præmi, & ob id plerisque doctis & pijs Theologis non probari, satius duxi, ab eius prædicatione desistere, quam pio eruditorum iudicio improbata docere.]

5 Tertia sententia vniuersim docet, prædestinationem seu electionem ad gloriam, respectu omnium tam hominum, seu adultorum seu paruulorum, quam Angelorum, factam esse ante prædestinationem & præuisionem meritorum, seu mediorum in particulari, quibus iidem saluandi erant, ac proinde Deum absoluto decreto præuinitiuo, omnes, qui saluantur, prædestinasse seu elegisse ad gloriam. Ita præter S. Thomam, de quo infra, significat Magister in 1. distinct. 41. qui cum initio hæc verba præmississet: [Si autem quarimus meritum obdurationis & misericordiæ, obdurationis meritum inuenimus, misericordiæ autem meritum non inuenimus,] mox absolute negat meritum ex parte nostra tam prædestinationis, quam electionis: [Opinati sunt quidam, inquit, Deum ideo elegisse Iacob, quia talem futurum præsciuit, qui in eum crederet, & ei seruiret: quod aliquando Augustinus se sensisse dicit in libro Retract. (1. cap. 23.) ubi aperte offendit, quod si propter futura merita

electus esset, iam non ex gratia esset electio. Non ergo ideo electus est à Deo, quia talis futurus erat, sed ex tali electione talis est factus, &c.] Et in eundem sensum loquitur tota illa dist. nupquam vel verbo indicans, electionem ad gloriam factam esse ex meritis.

6 Idem sentit Albertus in 1. dist. 41. artic. 3. ubi ait: [Distinguendum est in prædestinatione; quod quiddam est ibi æternum, ut propositum; & quoddam determinabile ad tempus, ut collatio gratiæ; & ex parte æterni nec causam finalem habet, nec rationem propriè loquendo; quia ratio etiam aliquo modo elicit opus: merita autem futura nullo modo eliciunt propositum Dei: ex parte autem effectus, in quo determinabilis est prædestinatio & reprobatio ad tempus, habent rationem meriti (hoc est ipsum meritum) non tamen causam finalem.] Vbi simpliciter negat, merita esse rationem prædestinationis secundum se; licet esse possint ratio prædestinationis ex parte effectus; quod in primis de gloria accipiendum.

7 Idem sentit Richardus in 1. d. 41. articulo secundo quæst. prima ubi ait: [Videtur ergo mihi dicendum, quod si consideremus effectum prædestinationis in particulari, quod præscientia vnius effectus bene est ratio, quare Deus præordinauit se daturum saluando alium effectum; ut quia præsciuit se daturum aliquibus finalem gratiam, ordinauit eis (nimirum decreto executiuo) se daturum interminabilem gloriam, & e conuerso: (hoc est, quia præordinauit se daturum aliquibus interminabilem gloriam, ideo præsciuit se daturum aliquibus finalem gratiam) secundum quod gloria est causa gratiæ, secundum rationem causæ finalis; & gratia causa gloriæ, secundum rationem meritorie causæ.] Quibus verbis Richardus aperte sentit, non solum præscientiam gratiæ finalis (eadem est ratio meritorum) esse rationem ordinationis ad gloriam, sed etiam ordinationem ad gloriam in genere causæ finalis, esse rationem præscientiæ finalis gratiæ seu meritorum: è quibus posteriùs dictum utique de ordine Intentionis, qui ex causâ finali desumitur, prius autem de ordine executionis, quò spectat causalitas efficientis, adeoq; meriti in ordine ad gloriam, necessario accipiendum est, ut sequenti dubio magis declarabitur. Vnum enim & idem decretum non potest esse prius præscientiæ meritorum, & posteriùs, eodem ordine.

8 Et eodem articulo secundo, quæstione secunda ad 2. apertissimè: [Deus, inquit, non tenebatur ex debito aliquem prædestinare, sed ex mera liberalitate aliquos prædestinavit ad vitam æternam, & aliquos illorum ad altiorem gradum vitæ æternæ: nec propter hoc iuste potest Deus reprehendi de inæqualitate, quia hoc faciendo nulli denegat debitum. In his enim, quæ ex mera liberalitate dantur, potest dans aliquibus dare, & alijs non dare secundum plus & minus, absque præiudicio iustitiæ.] Ita Richardus.

Idem

Idem indubitatè sentit Agidius, quando efficacem dilectionem, qua Deus efficaciter saluandis vult gratiam & gloriam, atque etiam electionem ad eosdem terminos, priorem facit prædestinationem, qua per certa media saluandi diriguntur ad vitam æternam; vt agnoscit etiam Vasquez citat. disput. 89. capit. primo. Verba illius in 1. d. 41. quæstio. 1. artic. 2. sunt. Cum enim dixisset, dilectione hoc loco non esse aliud, nisi secundum quod Deus suis amicis vult bonum gratiæ & gloriæ: hancq; esse posteriorem dispositione, subiungit: [Deus prius diligit, quàm eligat, quia cum diuina voluntas non inclinatur ad volendum ex exteriori bono, & quia res est bona, Deus eam diligit; sed magis quia rem diligit, bona existit; cum eligibile habeat rationem boni, secundum modum intelligendi, Deus prius vult nobis bonum, quàm nos eligat; quia cum non sumus boni, nisi quia vult nobis bonum, nec sumus eligibiles, nisi quia sumus boni, Deus nos non diligit, nisi quia vult nobis bonum: Ergo ipsum velle bonum, siue ipsum diligere in Deo secundum modum intelligendi electionem præcedit. Electio autem præcedit librum vitæ &c. Hic autem liber vitæ præcedit prædestinationem Dei, Deus enim cum aliquem velit destinare ad vitam, prius eos eligit &c. *Et resp. ad 4.* Electio, inquit, non est idem quod prædestinatio, sed præcedit eam.] His consentiunt ea., quæ docet idem auctor ibidem q. 2. artic. 1. vbi de causa prædestinationis agit.

Item Vdalricus de Argentina, Alberti Magni Auditor, in Summa sua lib. 2. apud Dionisium Carthus. d. 41. q. 2. docet, [quod consilium, electio, & consimilia quædam, quæ aliquid imperfectionis includunt, competunt Deo, secundum id, quod perfectionis in ipsis est; omni imperfectione seclusa: & item quod sicut dilectionem sequitur electio, ita electionem prædestinatio; quæ præcedentia non est, nisi secundum rationem & ordinem intelligendi.] Cum ergo præscientia mediæ & meritorum sequatur prædestinationem, aut certè ea prior non sit, necesse est electionem & dilectionem etiam efficacem saluandi, priorem esse prædestinationem & præscientia meritorum.

Idem apertè docet Heruæus in 1. dist. 41. q. 1. a. 1. [Tertiò, inquit, sciendum est, quod ita se habent per ordinem, scilicet voluntas comunicandi finem, electio aliquorum, quibus finis & bonum comunicetur, & conceptio eorum, quæ conferenda sunt electis ad assequendum finem, & propositum conferendi ea. Prius enim est velle communicare bonum & finem, quàm eligere, quibus comunicetur: qua electione præceptatur, vnus alij, vt cui comunicandus est talis finis: prius est etiam eligere aliquos, quibus est finis conferendus, quam præconcepere media conferenda, & quam propositum conferendi. Et quia prædicta præconceptio est formaliter prædestinatio, habet secum concomitantem triplicem actum voluntatis, scilicet duos antecedentes, videlicet voluntatem comunicandi finem, & electionem eorum, vel illorum, quibus conferatur; & vnum sequentem, scilicet propositum media conferendi, quibus electi finem consequan-

tur.] Vbi simul expressè habes, actum Intentionis esse priorem electione ac volitione mediæ, vt dub. præced. probauimus.

Idem docet Scotus iuxta eam, in quam magis inclinatur sententiam in 1. dist. 41. q. 1. [Volens, inquit, ordinatè finem, & ea quæ sunt ad finem, prius vult finem, quàm aliquod entium ad finem: quia propter finem alia vult. Ergo cum in toto processu, quo creatura beatificabilis perducitur ad perfectum finem, finis vltimus sit beatitudo perfecta, Deus volens huic aliquid istius ordinis, primò vult huic creaturæ beatificabili finem, & quasi posterius vult sibi alia, quæ sunt in ordine illorum, quæ pertinent ad illum finem: scilicet licet gratia, fides, merita, & bonus vsus liberi arbitrij, omnia ad istum finem sunt ordinata; licet quædam remotius, & quædam propinquius: Ergo primò isti vult Deus beatitudinem, quam aliquod istorum; & prius vult ei quodcumque istorum, quam ipsum præuideat habiturum quodcumque istorum; igitur propter nullum istorum præuisum vult ei beatitudinem.] Scotus sequuntur & tulerunt Scotistæ cæteri, speciatim Bassolis dist. 41. q. n. a. 4. Tartaretus ead. dist. 41. q. vn. Lychetus ibidem. Franciscus de Mayronis ead. dist. 41. q. 4. Bargius dist. 12. q. 2. & dist. 41. q. vn.

Huc etiam spectat Durandus in 1. d. 41. q. 1. a. n. 6. [Sciendum est, inquit, quod inter electionem, & cæteros actus intellectus & voluntatis in Deo non est ordo prioris & posterioris secundum rem, sed tantum secundum rationem. &c. Et hunc debemus considerare ex reali ordine, quem habent actus tales in nobis, in quibus differunt secundum rem. &c. Actus autem voluntatis de fine præcedit (in nobis) actum intellectus practici, quo consiliatur de his, quæ sunt ad finem &c. Hunc autem actum intellectus practici sequitur electio, quæ est appetitus præconsiliati. &c. In Deo autem est similis ordo secundum rationem.] Vide totum locum inferius relatum dub. 10. Sane Durandus, nihil pro hac sententia apertius dicere potuisset; tamen quod prædestinationem solum ad media refert, non ad gloriam, iam superius q. 1. & 2. refutatum est.

Idem sentit Gregorius Ariminensis in 1. d. 41. q. 1. art. 1. vbi cum definiisset prædestinationem, quod sit propositum dandi vitam æternam, mox a. 2. conclusione 3. ait, [quod quemcumq; Deus prædestinauit, gratis tantum modò & misericorditer prædestinauit.] Et infra, in probatione primæ conclusionis, cum adduxisset autoritatem S. Augustini, siue Fulgentij de fide ad Petrum, c. 3. vbi ait: [Illi cum Christo regnabunt, quos Deus gratuita bonitate sua prædestinauit ad regnum; quia enim eos tales prædestinatio præparauit, vt in regno Dei essent, præparauit vtique secundum propositum vocandos vt obediant; præparauit iustificandos, vt accepta gratia rectè credant, & bene viuant; præparauit & glorificandos, vt Christi cohæredes effecti, regnum cælorum sine fine possideant; subiungit Ariminensis: Ex hac auctoritate patet manifestè, quod quia prædestinatio præparauit aliquos ad regnum æternum, id est, quia Deus proposuit, & suo proposito ordinauit

navit aliquos ad æternum regnum, ideo etiam præordinavit eos vocare & iustificare, &c.] Vbi apertè hic author docet, ordinationem ad æternum regnum in diuina mente priorem esse præordinationem vocationis & iustificationis, adeoque mediorum. Gregorij sententiam cæteris præfert etiam Petrus de Alliaco in 1. quæstione 12. articulo 2.

13 Similiter Marsilius in 1. quæstione 41. articulo 1. hanc ponit tertiam conclusionem: *Quod omnis prædestinatus est ex sola gratia prædestinatus, & misericordie dispositione diuina, non ex aliqua causa actuali vel priuatiua reperienda in eo cum uiuit.* Vbi initio articuli iam antea declarauerat, non esse intentionem eius articuli inuestigare, vtrum in prædestinato sit aliqua causa illius rei, quæ est prædestinatio, &c. sed intentionem articuli esse, inquirere, vtrum in prædestinato sit aliquid, quod est causa, propter quam Deus ab æterno prædestinavit ipsum, vel proposuerit ei dare gloriam & gratiam, &c. Nec vim facit hic author in utroque coniuncto, quod est prædestinatio gratiæ & gloriæ, sed promiscuè & indistinctè loquitur.

14 Sed & Gerson part. 3. operum libro 1. de consolat. Theolog. profa 3. eandem plane sententiam tradit, dum in persona Volucris ita loquitur: [Quid si vult Deus in magna domo sua manifestare diuitias gloriæ suæ, istis in ostensionem misericordiam, alijs in manifestationem suæ iustitiæ, glorificans illos (NB. de glorificatione; non solum iustificatione sermonem esse) ex misericordia, istos ex iustitia derelinquens, quatenus resultat carmen illud pulcherrimum, ex graui tenore iustitiæ, & molli cantu misericordiam, de quali proficitur Propheta, Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine. Quod si pauciores sunt, qui saluantur, manifestior est in hoc gratia Dei, quemadmodum inter surdos & claudos, mutos & mortuos, pauciores sunt qui miraenlo curantur, quam qui propriæ conditioni relinquuntur. Verum dum ad singularia fit descensus, & inquisitio, cur videlicet Petrum vel Paulum Deus elegerit ad salutem, Iudam vero, & diuitem epulonem dereliquerit, oportet vt humana garrulitas apponat digitum ori suo, hoc vnum profitens, quod iustus est Dominus in omnibus vijs suis, &c. Neque confugiendum est ad illorum merita vel opera, quos ab æterno prædestinat Deus, quia si ex operibus, iam non ex gratia, &c. Et infra profa 4. ait, quod ad beatitudinem pura liberalitate, & gratia Deus ab æterno quosdam prædestinat & eligit.] Ita Gerson; ex quo plura sub finem huius disputationis.

15 Idem docet Capreolus in 1. dist. 41. articulo 1. conclus. 7. vbi ait. *Sola diuina voluntas est ratio, quod istos reprobet, & illos eligat, in gloriam.* Et citat pro eadem assertionem Sanctum Thomam 1. p. quæst. 23. artic. 5. ad 3. Si autem Deus ex meritis præuisis eligeret in gloriam, vtique merita præuisa essent ratio, quare hos, & non alios eligeret in gloriam.

Item Maior, non rectè à nonnullis pro opposita sententia citatus, in 1. dist. 40. quæstion. 2. ad probationem conclusionis primæ ait:] Præter-

rea ordinatè volens, prius vult finem, & postea media ad illum finem; Deus est agens ordinatum, beatitudo est finis creaturarum; Ergo Deus prius natura vult beatitudinem, & postea gratiam, si dem, bonum vsum, liberi arbitrij; Ergo quos Deus prædestinat, merè gratis prædestinat, &c.

16 Præterea Eckius in Chrysopasto, licet problematicè etiam secundam sententiam tanquam, vt ait, *magis piâ* tucatur; hæc tamen non obscure præferendam indicat. Quare centur. 2. num. 9. hanc ponit conclusionem. [Prædestinationis in communi non est aliqua ratio ex parte prædestinati, nisi voluntas diuina. Vnde quia Deus vult huic vitam æternam, ideo ipsum prædestinat. Et quia Iudæ non vult vitam æternam, ideo eum reprobat. Et infra num. 58. vocat eandem opinionem celebrem & solennem; quam ego, inquit, isto pacto ex tot Doctorum officinis & suffragijs defendendam ac intelligendam existimo. Et mox iterum ait: eam ita rationibus validissimis, authoritatibus sacre Scripturæ efficacissimis fulcitam; ita adamantinis vinculis colligatam, vt temerarium cui videri posset, velle ad aliam opinionem, more transfuga, commigrare, nisi, &c.] Speciatim autem pro eadem sententia refert Eckius centur. 1. numer. 91. & cent. 2. à numero 10. inter alios etiam Magistrum, S. Thomam, Albertum, Richardum, Agidium Romanum, Petrum de Tarantasia (omnes Scoto antiquiores) Heruæum, Capreolum, Marsilium, Ioannem Gersonem, Petrum Alliaccensem, Clementem de terra falsa, Conradum Wimpinam, Sultonem, Adamum Goddam, Stephanum Brulefer, Franciscum Mayronis, Henricum Gorheim, Guilielmum Vorrilang, Petrum de Aquila, siue Scotorellum, Paulum Scriptoris, Franciscum Pium in Theorematis de fide, Iodocum Gartnerum, Alphonsum Toletanum, Paulum Cortesium, è quibus nonnullos nos etiam superius retulimus.

17 E recentioribus vero eandem sententiam tuerentur Driedo lib. de Concord. lib. arb. & prædest. 1. p. cap. 2. & 4. ad 1. argum. Ruardus art. 7. Palatius in 1. dist. 41. disp. 1. Alphonsum à Castro V. Prædestinatio, Corduba lib. 1. quæst. 56. opin. 5. & lib. 3. quæst. 14. Sotus in Recognit. ad 4. sent. & digressionem in cap. 9. ad Rom. quos refert etiam Vasquez d. 89. cap. 1. item Bellarminus lib. 2. de grat. & lib. arb. cap. 15. Henriquez de fine hom. cap. 11. num. 3. Suarez opusc. de auxili. 1.3. cap. 16. à num. 9. & hinc libro 1. de prædest. capite 8. à num. 32. Caietanus, Bannes, & Thomista recentiores hic quæst. 23. art. 4. Zumel art. 2. disp. 2. Cabrera in 3. p. q. 1. art. 3. d. 1. à num. 172. Item Pererius in cap. 8. ad Rom. disput. 12. 13. 22. Salmeron disput. 20. & 21. Guilielmus Estius in 1. dist. 41. Philippus Diez V. Prædestinatio, §. vlt. & Benedictus Iustinianus in cap. 9. ad Rom. Lorinus in 2. Pét. 1. v. 10. Quos omnes ex Italia, Hispania, Lusitania, Gallia, Germania, Belgio, eo consilio adduxi, vt manifestum fiat, quantum sit, non in opposita, sed in hac sententia, omnium penè Doctorum consensus: vt bene etiam notauit Henriquez, qui & hos fere omnes, & plures alios pro eadem sententia adducit.

loco citato. Omitto Doctores magni nominis & doctrinæ, eos qui adhuc in viuis supersunt, & tum alibi, tum præcipuè Romæ in præcipuo totius Societatis Collegio, magno numero, & compluribus annis continua quasi ferie, non aliam de prædestinationis ordine doctrinam in publicis Scholis tradiderunt, vt testantur ij, qui proximis annis superioribus Romæ vixerunt, ac in eodem Collegio ibidem Theologiæ operam dederunt.

Illud denique addo, Cardinali Bellarmino, doctrina pariter & pietate admirabili viro, adeo infedisse hanc, quam retulimus sententiam, vt eam etiam moriens videatur contestatam facere voluisse. Ita enim de eo scribit R.P. Andreas Eudæmon Ioannes in suis, quas Anno 1621. Tusculo de obitu Bellarmini dederat literis: *Nec omisit in extremo spiritu profiteri eam fidem, & quæ ratione posset, orbis terrarum contestari, quam scriptis dum viveret, tam luculentis defenderat. Itaque cum ad expedienda alia quedam negotia aperire oculos, & nescio quæ dicere coactus esset, atque ego propius accessissem, vt eius me precibus abeuntis, pro veteri necessitudine, commendarem, prolixè pollicitus se facturum, mandauit, vt testarer literis, se per Dei misericordiam in Ecclesia Catholica, atq. in ea fide decedere, quam ad eam diem & sincere coluisset animo, & suis voluminibus defendisset, ac ne de diuinis quidem auxilijs (quo spectat prædestinationis eorumdem ratio) aliter morientem sentire, vel vnquam sensisse, quam in controuersiarum libris docuisset.* Hactenus de cæteris plerisque Doctores actum.

18 De S. Augustino, & S. Thoma controuersia est: licet enim communiter tertia sententia, præfertim ab antiquioribus Theologis, adscribantur, Electionem scilicet ad gloriam priorem esse prædestinationem & præuisionem meritorum, seu mediorum, sunt tamen nonnulli recentiores, primæ vel secundæ sententiæ authores, qui omnibus modis nituntur Augustinum in suam sententiam pertrahere: in quibus speciatim sunt Gregorius de Valentia hic quæst. 23. p. 4. §. 5. Vasquez disputatione 89. capite octauo, & alij post Stapletonum in peculiari quadam oratione de hære habita.

Sed mihi plane certum est, siue ex præiudicijs externis, siue ex proprijs eorum libris res diiudicanda sit, vtrumque docuisse prædestinationem ad gloriam ante præuisionem meritorum, vt de singulis nunc seorsim, sed breuiter ostendam. Quod igitur ad Sanctum Augustinum attinet, magnum vtique pro ea sententia præiudicium est, primò, quod Scholastici omnes eiusdem sententiæ authores, grauissimi & antiquissimi Theologi, in quibus ipsemet Sanctus Thomas, vt dicemus, item Albertus, Agidius, Scotus, Durandus, &c. quos antea magno numero recensui, S. Augustinum tanquam suæ sententiæ potissimum Patronum & Ducem citant, & sequi se profitentur, vt in primis etiam apud recentiores antea citatos videre est. Dicere autem, hos omnes Augustinum aut non legisse, aut non intellexisse, durum mihi videtur; nec verum.

19 Secundo etiam ex ijs, qui oppositam, nimirum secundam & tertiam sententiam sequuntur, auctoribus, nonnulli palam & ingenuè profitentur,

S. Augustinum suæ sententiæ aduersari: in quibus Catharinus opusc. de Prædest. Bartholomæus Camerarius in Dialog. cap. 5. Osorius libro 9. de Iustit. vt fatetur etiam Vasquez disputat. 98. capite 8. quibus adde auctorem reuelationum. B. Amadei, dub. sequenti referendum: cum tamen ex ijs, qui docent electionem ad gloriam ante præuisionem meritorum, ne vnus quidem ostendi possit, qui dixerit S. Augustinum in opposita esse sententia: certè præiudicium hoc à tanto numero testium, & ipsorum etiam aduersariorum non leui confessione petitum, magni est momenti.

20 Tertium præiudicium est, quod ita etiam S. Augustinum intellexisse videntur, non solum Prosper, & Hilarius, asseclæ & defensores S. Augustini, eidemque coæui, sed etiam ipsi Massilienses; qui propterea iisdem plane modis & argumentis Augustini sententiam, tanquam pietati parum, consonam, iustitiam & bonitati Dei aduersam, de desperationis & desidiæ causam & altricem traducebant; aduersus quos etiam Augustinus non aliter se suamque sententiam defendebat, quam ad eum modum, quo nunc ipsi etiam contra auctores oppositæ sententiæ nostram sententiam tuemur, vt inferius dubio quarto & quinto patebit.

Quartum præiudicium est, quod eandem doctrinam apertè defenderunt illi, qui post Augustinum, aut simul cum ipso, Catholicam fidem, contra Pelagianos, eorumque reliquias defendunt, vt auctor hypognostici, Prosper, Fulgentius, & alij seq. dubio citandi.

21 Quinto his accedunt aperta testimonia S. Augustini pro eadem sententia. Primus locus est libro 5. contra Iulianum capite tertio, vbi ait: [Ipsi ergo electi, & hoc ante mundi constitutionem, ab eo, qui vocat ea, quæ non sunt, tanquam sint: sed electi per electionem gratiæ. Vnde dicit idem Doctor & de Israel; Reliquiæ per electionem gratiæ saluæ factæ sunt. Et ne forte ante constitutionem mundi ex operibus præcognitis putarentur electi, secutus est & adiunxit; si autem gratia, iam non ex operibus; alioquin gratia iam non est gratia. Ex isto numero electorum & prædestinatorum, etiam qui pessimam duxerunt vitam, per Dei benignitatem adducuntur ad pœnitentiam, per cuius patientiam, non sunt huic vitæ in ipsa scelerum perpetratiōne subtrahiti, vt ostendatur & ipsis, & alijs coheredibus eorum, de quam profundo malo possit Dei gratia liberare. Ex his nemo perit, quacunq. ætate moriatur. Absit enim, vt prædestinatus ad vitam, sine Sacramento Mediatoris finire permittatur hanc vitam.]

22 Audis ab Augustino electos dici electos electione gratiæ, hoc est, gratuita; item non ex operibus præcognitis electos. Et vero Sanctum Augustinum loqui non solum de electione ad gratiam congruam, vti respondere solet Vasquez disputatione octuagesima nona capite octauo, manifestè patet multis argumentis. I. Quia Sanctus Augustinus absolute loquitur de Electione, & Prædestinatione: nec ullo

verbu-

verbulo indicat, se restrictè de sola prædeterminatione ad gratiam loqui. II. Quia loquitur de electione, prout accipitur in illo Matth. 22. *Multi vocati, pauci verò electi*; quem locum paulò antea præmiserat: hic autem etiam de electione ad gloriam, & quidem potissimum sermonem esse, nemo negaverit. III. Quia accipit prædeterminationem, prout accipitur ab Apostolo ibidem citato Roman. 8. *Quos præsciuit & prædestinavit conformes fieri imaginis filij eius*: hic autem non de sola prædeterminatione ad gratiam congruam sermo est; quia perfecta conformitas cum Christo non consistit solum in consecutione gratiæ, sed etiam gloriæ. IV. Loquitur de electione, de qua Apostolus Roman. 4. *Reliquia per electionem gratiæ salva facta sunt*: Non est autem hic sermo de sola electione ad gratiam, sed absolute; quia nemo absolute & simpliciter salvus est, nisi per gloriam. V. Denique expressè loquitur Augustinus de prædeterminatione ad vitam, quæ non permittit sine Sacramento Mediatoris finire hanc vitam. Prædestinatio autem ad vitam simpliciter dicta, dicit prædeterminationem ad vitam æternam. Cæteræ repositiones, quibus nonnulli conantur hunc, & sequentes locos Augustini à se amoliri, inferius hoc dubio refellentur.

23 Secundus locus est apud eundem Augustinum, lib. de bono perseverant. cap. 8. vbi ait: [Ex duobus autem pijs, cur huic donetur perseverantia usque in finem, illi autem non donetur, inferutabilia sunt iudicia Dei. Illud tamen fidelibus debet esse certissimum, hunc esse ex prædestinatis, illum non esse. Nam si fuissent ex nobis, ait vnus prædestinatorum, qui de pectore Domini bibebat hoc secretum, mansissent utique nobiscum. Nonne vtrique à Deo creati, vtrique ex Adam nati, vtrique de terra facti erant, & ab eo qui dixit: Omnem statum ego feci, vnus eiusdemque naturæ animas acceperant? nonne postremò vtrique vocati fuerant, & vocantem secuti? vtrique ex impijs iustificati, & per lachrum regenerationis vtrique renouati? Sed si hoc audiret ille, qui sciebat proculdubio quòd dicebat, respondere posset & dicere. Vera sunt hæc, secundum hæc omnia ex nobis erant, verum tamen secundum aliam quandam discretionem non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum. Quam tandem est ista discretio? Patent libri Dei, non auertamus aspectum. Clamat Scriptura diuina, adhibeamus auditum. Non erant ex eis, quia non erant secundum propositum vocati: non erant in Christo electi ante constitutionem mundi: non erant in eo sortem consecuti, non erant prædestinati secundum propositum eius, qui vniversa operatur. Nam si hoc essent, ex illis essent, & cum illis sine dubitatione mansissent.]

24 Quo loco expressè docet Augustinus, ex duobus æqualiter vocatis, æqualiter respondentibus & consentientibus, vnus perseverare, alterum non perseverare, quia hic, iuxta phrasin Apostoli, secundum aliam quandam discretionem non erat ex nobis: quæ est autem illa alia discretio, nisi æterna Dei prædestinatio tam ad donum ipsam perseverantiam, quam ad vitam æternam? quid aliud, Non erat ex nobis, nisi, Non erat ex prædestinatis?

Quod ipsemet etiam S. Augustinus subsequenter verbis amplius declarat, cum ait: *Non erant secundum propositum vocati*: quòd propositum; nisi æternæ electionis & prædeterminationis ad finalem perseverantiam & vitam æternam? Item cum ait: *Non erant in Christo electi*; qua electione, nisi ad donum perseverantiæ & ipsam vitam æternam? Item cum ait: *Non erant in eo sortem consecuti*: quam sortem, nisi sortem diuinæ prædeterminationis, ex qua est peculiaris illa vocatio, prædestinatorum propria, de qua Apostolus Ephes. 1. vers. 11. *In quo etiam & nos sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum eius, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ*: & de qua sorte rursum Apostolus Coloss. 1. vers. 12. *Gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine*. Rursum cum Augustinus ait: *Non erant prædestinati secundum propositum eius*, id est, non erant absolute loquendo prædestinati; etsi fuerint prædestinati ad aliquam gratiam congruam: prædestinatus autem absolute in Scripturis, & apud Augustinum non dicitur, nisi qui ad vitam æternam, seu finalem perseverantiam prædestinatus est: cæteri enim absolute non prædestinati, sed reprobri dicuntur. Denique cum ait Augustinus: *Nam si hoc essent, inquit, ex illis essent, & cum illis mansissent*: quod non potest, nisi iuxta prædeterminationem diuinam, non ad solam gratiam congruam, sed ad perseverantiam finalem, adeoque & ad ipsam vitam æternam accipi. Nam si alijs quibuscunque modis essent ex eis, illo tantum modo non essent, non ideo ex illis essent, & cum illis mansissent.

25 Cum ergò S. Augustinus his verbis, toties & tot modis, causam cur ex illis duobus alter perseveret, alter non perseveret, seu, quòd idem est, cur vnus finaliter cooperetur, alter non; referat in diuinam illam discretionem, in diuinum illud propositum, in diuinam sortem, in æternam Dei electionem, in prædeterminationem, quæ omnia vnus & idem significant; nec vel vnico verbulo hanc prædeterminationem vel electionem restringat ad solam primam gratiam congruam, imò iuxta circumstantias loci ex causis dictis, restringi non possit, clarum videtur, iuxta mentem & sententiam Augustini prædeterminationem ad donum perseverantiæ, atque adeo ad ipsam etiam vitam æternam, antecedere ratione determinationem humanæ voluntatis, & cooperationem ipsam finalem, quæ homo perseverat. Frustra enim & præposterè alias in diuinam prædeterminationem causâ referretur, si ea nostra determinatione & cooperatione posterior esset; aut ad eam solum concomitanter se haberet: perinde enim esset tunc, ac si quis diceret, istos non perseverare, quia Deus scientia absoluta non prævidit cooperaturos; aut quia isti non erant accepturi remunerationem: quo sane modo nemo congruè loqueretur, non ob aliam causam, nisi quia præscientia & remuneratione illa sequuntur perseverantiam. Quod si prædestinatio ad perseverantiam finalem antecedit ipsam cooperationem finalem; ergo & prædestinatio ad gloriam eandem antecedit: tum quia par est vtriusque proportio: tum quia perseverantia finalis absolute & secundum se prædestinari non potuit,

nisi ex efficaci voluntate & intentione conferendæ gloriæ.

26 Obijcitur. Si in solam voluntatem Dei ratio discriminis referenda esset, tunc rationem eius rei non fore occultam; quia hanc ipsam facile esset & assignare, & intelligere. Quomodo etiam Bonauentura in 1. distinct. 41. artic. 1. quæst. 2. ait: *Si non esset alia ratio, quare Deus istum elegit, & illum non, nisi quia placet, certe iam non occulta dicerentur diuina iudicia, sed manifesta; cum quilibet hanc rationem capiat; nec dicerentur mirabilia, sed potius uoluntaria.* Non est ergo illamens Augustini.

Respondeo uerba Augustini esse perspicua. Ad obiectionem respondetur, eam non solum impugnare gratuitam electionem ad gloriam, sed etiam ad primam gratiam congruam, electorum propriam; cuius tamen nullam aliam posse assignari rationem certum est, ex quæst. 4. dub. 3. & 4. Dicuntur ergo hæc iudicia Dei occulta & admirabilia hoc ipso, quod nulla eorum potest assignari ratio alia, præter uoluntatem Dei operantis: quæ, loquendo de speciali ratione, non tam est ratio, quam rationis exclusio. Quod itidem ad S. Bonauenturam respondetur: præsertim cum is hac in re, dum etiam huius complexi, quare Deus hunc potius elegerit, quàm illum, ratione aliam assignari posse insinuat, à communi & recepta Doctorum sententia recedat, ut dictum quæst. 4. dub. 1.

27 Tertius locus est eiusdem S. Augustini lib. de corrept. & grat. cap. 7. ubi ait: [Quicumque ergo ab illa originali damnatione ista diuinæ gratiæ largitate discreti sunt, non est dubium, quod & procuratur eis audiendum Euangelium, & cum audiunt credunt, & in fide, quæ per dilectionem operatur, usque in finem perseverant: & si quando exorbitant, correpti emendantur, & quidam eorum, etsi ab hominibus non corripiantur, in uiam, quam reliquerint, redeunt, & nonnulli accepta gratia in qualibet ætate, periculis huius uitæ mortis celeritate subtrahuntur. Hæc enim omnia operatur in eis, qui uasam misericordiæ operatus est eos, qui & elegit eos in filio suo ante constitutionem mundi, per electionem gratiæ. Si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia. Non enim sic sunt uocati, ut non essent electi, propter quod dictum est, Multi sunt uocati, pauci uero electi: sed quoniam secundum propositum uocati sunt, profecto electi sunt per electionem, ut dictum est, gratiæ non præcedentium meritorum suorum; quia gratia est illis omne meritum.]

28 De talibus dicit Apostolus, Scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum uocati sunt: quoniam quos ante præsciuit, & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus; quos autem prædestinauit, illos & uocauit, quos autem uocauit, ipsos & iustificauit, quos autem iustificauit, ipsos & glorificauit. Ex istis nullus perit, quia electi sunt omnes. Electi sunt autem, quia secundum propositum uocati sunt; propositum autem non suum, sed Dei, De quo alibi dicit, ut secundum electionem propositum Dei maneret, & non ex operibus, sed ex uocante dictum est ei, quia maior seruiet minori: & alibi, Non secun-

dum opera nostra, inquit, sed secundum suum propositum & gratiam.

29 Cum ergo audimus, Quos autem prædestinauit, illos & uocauit, secundum propositum uocatos debemus agnoscere, quoniam inde cœpit, dicens: Omnia cooperantur in bonum his, qui secundum propositum uocati sunt; ac deinde subiunxit, Quoniam quos ante præsciuit, & prædestinauit conformes imaginis filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Atque his præmissis subdidit, Quos autem prædestinauit, illos & uocauit, eos itaque uult intelligi, quos secundum propositum uocauit, ne putentur in eis esse aliqui uocati & non electi, propter illam dominicam sententiam, Multi uocati, pauci electi. Quicumque enim electi, sine dubio etiam uocati: non autem quicumque uocati, consequenter electi. Illi ergo electi, ut sæpe dictum est, qui secundum propositum uocati, qui etiam prædestinati atque præsciti. Horum si quispiam perit, fallitur Deus; sed nemo eorum perit, quia non fallitur Deus: horum si quispiam perit, uitio humano vincitur Deus; sed nemo eorum perit, quia nulla re uincitur Deus.

Electi autem sunt ad regnandum cum Christo, non quomodo electus est Iudas ad opus, cui congruebat. Ab illo quippe electus est, qui nouit bene uicium malis, ut & per opus eius damnabile, illud propter quod ipse uenerat, opus uenerabile completeretur. Cum itaque audimus, Nonne ego uos duodecim elegi, & unus ex uobis diabolus est, illos debemus intelligere electos per misericordiam, illum per iudicium. Illos ergo elegit ad obtinendum regnum suum, illum ad effundendum sanguinem suum.]

30 Et infra: [Qui uero perseveraturi non sunt, ac sic a fide Christiana & conuersatione lapsuri sunt, ut tales eos uitæ huius finis inueniat, procul dubio nec illo tempore, quo bene pie que uiuunt, in isto numero computandi sunt. Non enim sunt à massa illa perditionis præscientia Dei & prædestinatione discreti, & ideo nec secundum propositum uocati, ac per hoc nec electi; sed in eis uocati, de quibus dictum est, Multi uocati, & non eis, de quibus dictum est, pauci uero electi. Et tamen quis neget eos electos, cum credunt & baptizantur, & secundum Deum uiuunt? &c.] In quo posteriori loco uim habet, quod rursum Augustinus causam, cur aliqui non sint computandi in numero eorum, qui perseverant, reddit, quia non sunt à massa illa perditionis præscientia & prædestinatione Dei discreti; non secundum propositum uocati; ac per hoc nec electi: nimirum simpliciter etiam ad uitam æternam; licet sint electi ad fidem, ad baptismum, & uitam pie aliquamdiu actam, ut ibidem subditur: Ergo iuxta Augustinum præscientia (practica) prædestinatio, & electio Dei (ut hoc loco de uocatione secundum propositum nihil dicam, de quo dub. 1. actum est) præcedit cooperationem nostram, ut præcedenti loco argumentati sumus.]

31 Prior autem locus hac ratione ad propositum facit, quia disertè illic docet, ac sæpius repetit Augustinus, saluandos eligi à Deo per electionem gratiæ, seu gratuitam, non ex operibus, seu præcedentibus meritis suis. Loqui uero Augustinum de electione etiam ad gloriâ, patet multis argumentis. I. Quia sæpius absolutè istos uocat electos, præscitos, prædestinatos. II. Quia dicit eos prædestinatos esse conformes

fieri imaginis filij sui, quod perfectè solum fit in gloria, vt superius dictum, III. Quia docet istam electionem (per seipsam vtique, & non tantum per scientiam mediam, de qua nullam hic mentionem habet Augustinus) secum infallibiliter trahere gloriam & salutem æternam. IV. Quia apertissimis verbis, iisdemque repetitis ait, eos electos *ad regnandum cum Christo, & ad obinendum regnum suum*: loquitur ergo Augustinus præcipue de electione ad gloriam: quæ proinde iuxta Augustinum gratuita est, & non ex præiis meritis. Denique verbis illis, *Ex istis nullus perit, quia electi sunt omnes*, aperte rursum indicat Augustinus, electionem esse causam & rationem, cur nullus pereat; sentit ergo electionem priorem esse nostra cooperatione & perseverantia, vt superius dictum.

32 Hi tres loci, vt alios, & quod maximi momenti est, perpetuam in Augustino symmetriam nostræ huic sententiæ consonam, vt ex dub. 4 & 5. patebit, hoc loco præteream, meo quidem iudicio sufficienter & aperte demonstrant, iuxta Augustini sententiam, prædestinationem ad gloriam priorem esse meritorum præiis, ac etiam futuritione: quicquid Vasquez disputatione 89. cap. 7. numero 49. sanè hyperbolice dixerit, S. Augustinum *nuquam id velle insinuasse*. Id verò, quod diximus, clarius fiet, si paucis ad opposita testimonia, quæ ex Augustino obijciuntur, responderimus, & simul responsa, quibus nonnulli adducta à nobis testimonia enervare conantur, refutauerimus: qua in re satis ferè erit Vasquo respondere cit. disput. 89. cap. 6. 7. & 8. quem nunc ceteri recentiores potissimum sequuntur.

33 Primò igitur obijcitur locus Augustini ex lib. 1. ad Simplic. quæst. 2. cum ait: [Non ergo secundum electionem propositum Dei manet, sed ex proposito electio; id est, non quia invenit Deus bona opera in hominibus, quæ eligat, ideo manet propositum iustificationis, sed quia illud manet, vt iustificet credentes, ideo invenit opera, quæ iam eligat. ad regnum cælorum: nam si non esset electio, non essent electi: nec rectè diceretur, Quis acculabit adversus electos Dei? Non tamen electio præcedit iustificationem, sed electionem iustificatio. Nemo enim eligitur nisi iam distans ab illo, qui rejicitur: vnde quod dictum est, Elegit nos Deus ante mundi constitutionem, non video quomodo sit dictum, nisi præscientia. Hic autem quod ait, Non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei, &c. non electione meritorum, quæ post iustificationem gratia proveniunt, sed liberalitate donorum Dei voluit intelligi, ne quis de operibus extollatur.] Vbi vim habet, quod Deus dicitur invenire opera, quæ eligat ad regnum cælorum; quodque electio iustificationem præcedere dicitur.

34 Respondeo, in Deo duplicem esse voluntatem. efficacem conferendi gratiam, vel gloriam, vni præ alijs; qualem nomine electionis generatim, et si minus propriè hoc loco intelligit Augustinus: vnam spectantem ad ordinem intentionis, alteram ad ordinem executionis, vt generatim dictum disputatione 2. quæstione 10. dub. 5. & suprâ hac quæstione dubio 2. Ex quibus S. Augustinus hoc loco so-

lum loquitur de posteriori; non de priori; eo quod hic supponat, non posse esse electionem inter æquales, vt iam antea expressè etiam docuerat in expositione quarundam præposit. epistol. ad Roman. cap. 60. & hoc loco rursum repetit, *neminem eligi, nisi iam distantem ab illo, qui rejicitur*. Quod admodum quidem loquendi solum pertinet, sed ab ipso Augustino sæpius postea aliter dictum fuit; ita vt Dei electionem etiam inter æquales constitueret; eaque non inveniret, sed faceret dignos, vt fatetur etiam Vasquez citata disputatione 89. cap. 6. numero 47. ordinem autem illum Executionis non solum in re ipsa, sed etiam in mente artificis, eiusque actibus internis necessariò, in omni bona philosophia & Theologia, admittendum esse contra Vasquium hic capite 7. numero 53. efficaciter demonstrauius locis antea citatis, ex quibus etiam facile patet responsio ad ea, quæ in contrarium obijcit Vasquez.

35 Sed & præter hanc voluntatem conferendi gloriam ex præiis meritis, ab Augustino agnosci aliam priorem ratione, absque præiis meritis, ex ipso Augustino luculenter antea testatum fecimus, vt proinde immeritò nonnulli recentiores cum Vasquo loco citato, numero 52. eam distinctionem & Augustino non consonam, & tantum ad eludendum excogitatas afferant: cum, vt citatis locis ostensum, firmissimis certissimisque fundamentis nitatur, nec vel probabili etiam ratione negari possit: & præter ea, quæ ante retulimus, colligatur etiam ex Augustino sermone 7. de verbis Domini secundum Matthæum, cum ait: *Elegit autem Deus, sicut inquit Apostolus, & secundum suam gratiam, & secundum illorum iustitiam*. Vbi indistinctè loquitur de Electione ex parte termini; ita vt sensus esse videatur, Elegit Deus ad gloriam & secundum gratiam; loquendo de prima & proprie dicta electione; & secundum illorum iustitiam, loquendo de electione seu voluntate executiva, licet hæc minus propriè dicatur electio.

36 Atque hac ratione omnia optimè concordant & consonant; nimirum 1. Electionem hac ratione, posteriorem esse proposito diuinæ prædestinationis, non solum ad gratiam sanctificantem, de qua ibidem expressè loquitur Augustinus; sed etiam ad gloriam, quam non excludit. 2. Item non efficere, sed supponere bona opera, seu præiis bonorum operum, quæ aliunde ex ipso proposito diuinæ prædestinationis oriuntur. 3. Electionem hanc non esse priorem iustificatione, seu iustificationis decreto, sed hoc potius esse prius ea electione. 4. Illud Apostoli, *Elegit nos Deus ante mundi constitutionem*, iuxta acceptionem quidem huius Electionis, non posse intelligi nisi supposita præscientia dignitatis seu iustitiæ. 5. Illud autem, *Non ex operibus, sed ex vocante, &c.* intelligi non de hac electione, sed liberali proposito & prædestinatione Dei. Quæ cum ita sint, negari tamen minime potest, S. Augustinum in alijs libris posterioribus, quos multo post tempore de materia diuinæ prædestinationis perscripsit, longè aliter de electione diuinâ fuisse locutum, vt nempe idem sit, quod diuinæ prædestinationis, seu propositum; quod non supponat, sed faciat dignos. Quo modo Augustinus episto-

la 105. vocat electionem, qua eligendos facit ipse, non inuenit. Et in eundem sensum epistola 106. docet hanc electionem diuinam non supponere disparitatem in electis, sed facere, vt antea etiam ex Vasquio dictum.

37 Obijcitur secundò à Vasquio disput. 89. cap. 9. numero 76. Augustinus lib. de prædestinatione Dei, cap. 3. vbi ait: *Ex præscientia igitur offensionis, vltionem iustus iudex prædestinauit: sicut ex præscientia virtutum prædestinatio solet fieri remunerationis.*

Respondeo, hunc librum non esse Augustini, vt restè cum Louanienfibus censet Bellarminus lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis.

Ex vtroque verò hoc loco (in quibus Vasquez potissimum vim facit) animaduerrere est, quàm parum opposita sententia ex Augustino probari possit: quando pro ea non adferuntur nisi paucula quædam, vel ex antiquioribus Augustini scriptis, in quibus si non rem ipsam, modum tamen loquendi commendauit Augustinus; velex Apocrypho, non Augustini, sed incogniti authoris libro: cum nostra testimonia ex probatissimis nouissimisque Augustini libris deprompta sint.

38 Obijcit quidem sibi Suarez lib. 3. de auxil. cap. 16. numero 5. alia etiam quædam Augustini testimonia, ad quæ respondere conatur cap. 18. numero 6. sed quæ in omni sententia diluenda sunt; cum non tam Electionis ad gloriam, quàm etiam ad gratiam, rationem ex nostris operibus assignare videantur: vt cum sermon. 7. de verbis Domini ait: *Ego illos elegi (ad constantem fidem) quia vidi mentes eorum de me præsumentes, non de se.* Quod itidem de electione, executiua intelligendum videtur. Illud de prædestinat. Sanct. cap. 19. *Cum ergo Deus nos prædestinauit, opus suum præsciuit, quod nos sanctos & immaculatos faceret; non de præscientia absolutâ, sed simplicis intelligentiæ, seu mediæ, intelligendum est, de qua sæpe eodem toto lib. à cap. 10. mentionem facit. Item, sermon. 233. cum ait: *Multis scire volunt, quare illum ad se vocat Dominus, & illum non vocat; vni subuenit, & vni non; hunc dignum habet, & illum indignum: istum honorat, & illum cruciat & affligit. Audi, o homo. Hunc dignum habet pro bonis operibus suis; illum habet indignum pro operibus suis malis: loquitur de dignitate, saltem congruitatis ad vberiora gratiæ dona accipienda. Denique aliquando Deum in prædestinatione eligere fidem & merita seu opera, dicit Augustinus; non quia eos propter merita aut fidem elegerit, sed quia eos elegerit ad fidem & merita. Quo sensu Augustinus lib. de prædestinat. Sanct. cap. 17. ait: *Elegit Deus fideles, sed vs sint, non qui iam erant.* Et rursum: *Restè quippe in eis hoc eligere dicitur, quod vs in eis faciat eos elegit.* Reliqua ipsis locis bene inspectis, non habent difficultatem.**

39 Præter citata testimonia Augustini, in super adneruanda testimonia, ex Augustino pro gratuita prædestinatione allata, obijcitur tertio, S. Augustino nullam fuisse controuersiam cum Pelagianis, aut Semipelagianis de prædestinatione ad gloriam, sed solum ad gratiam, quam ille gratuitam, isti autem ex meritis seu operibus factam esse docuerunt. Vt autem ostenderet Augustinus, gratiam seu in tempore sine meritis dari, seu ab æterno gratis itidem decerni & prædestinari, parum referebat, quod

Deus gloriam ante omnia merita, tanquam finem dare decreuisset: Ergo non est existimandum, Augustinum docuisse, prædestinationem ad gloriam ante præuisa merita. Exponit, & vrget hoc argumentum Vasquius multis disp. 89. cap. 4. & 8. præsertim à num. 60.

Respondeo primum, hoc argumentum repugnare ipsis obijcentibus. Nam si ex eo, quod Augustino cum Pelagianis nulla erat controuersia de prædestinatione ad gloriam, inferri potest, Augustinum de prædestinatione ad gloriam ante præuisa merita nihil docuisse, licebit pariter, imò maiori ratione inferre, eundem nihil occasione quidem eius controuersie docuisse, de prædestinatione ad gloriam ex præuisis meritis: quia ad intentum illud Augustini gratiam sine meritis suis se prædestinatam, multo minus referebat, quod D E V S gloriam post præuisa merita prædestinasset.

Respondeo secundò, negari posse & antecedens, & consequentiam. Illud quidem, quia Augustinus ipse lib. 2. de bono persequeretur. cap. 16. aliud testatur, cum ait: *A Pelagianorum porro hæretica peruersitate tantum isti remoti sunt (Massilienses) propter quos hæc agimus, vt licet nondum velint fieri prædestinatos esse, qui per Dei gratiam fiant obedientes atque permanent, iam tamen fateantur, quod eorum præueniat voluntatem, quibus datur hæc gratia, &c.* Vbi vides, non tantum de prædestinatione ad primam gratiam congruam, sed etiam ad perseverantiam, adeoque vitæ æternæ consecutionem, cum Massiliensibus fuisse controuersiam.

Consequentiæ verò nulla est. Tum quia passim videmus & experimur, etiam hodie, ratione controuersiarum, quæ nobis cum hæreticis intercedunt, sæpe à Catholicis Doctoribus progressum fieri ad eas etiam difficultates & dogmata enodanda, quæ ad controuersiam quidem ipsam & rem totam vberius declarandam non parum faciunt, attamen propriè ac per se in controuersia non versantur, neque etiam vlla ex parte fidem attingunt. Verbi gratia. Controuersia est cum Sectarijs, an definitio Pontificis vnâ cum Concilio generali sit infallibilis; sed ea occasione sæpius etiam simul explicandum est, an solus per se Pontifex infallibiliter definiat, &c. Tum quia etsi de ea re propriè cum Pelagianis non esset controuersia, tamen ipsi Pelagiani ac Semipelagiani satis clarè diuerfiam in ea re ab Augustino sententiam sequebantur, & velut antiquis etiam Patribus probatam obiecerunt vt sequenti dubio dicemus, quicquid in contrarium obtendat Vasquez capite 8. numero 62.

Denique quia res ipsa hanc quasi tacitam consequentiam aduersus Augustinum Semipelagianis videbatur suggerere: Si prædestinatio ad gratiam facta est ante præuisa merita; cur non & prædestinatio ad gloriam, cuius, veluti finis, intentionem supponere videbatur prædestinatione ad gratiam: necesse profecto erat, vt de ea re suam Augustinus sententiam non dissimularet, sed disertè explicaret. Quod si contrarium de gloriæ prædestinatione sensisset, oportebat sanè quam clarissimè, maximè in

libris,

libris, quos postremo contra Semipelagianos Augustinus scripsit, discrimen illud explicasse: ut inuidiam & odium plurimorum Catholicorum, qui Semipelagianorum errore tenebantur, & Augustino alioqui grauius aduersabantur, aliqua saltem ex parte mitigaret.

43 Obijcitur quartò, causam, cur multi authores decepti sint in Augustini sententia, pro gratuita prædestinatione ad gloriam adducenda, esse, tum quia electionem ad vitam æternam cum prædestinatione confundebant; cum hæc sit præparatio solum gratiæ, illa gloriæ; tum quia putabant Græcos Patres in hac re Augustino contraria docuisse; cum tamen reuera Patres Græci & Massilienses, qui eorum testimonio nitentur, id contra Augustinum impugnare nunquam somnariunt; de gratia tantum solliciti, &c. Ita Vasquez disputat 89. cap. 8. à numero 58.

Respondeo, hos esse prætextus, non veras causas. Primum quidem, quia Augustinus pro hac sententia relatus, non solo nomine prædestinationis, sed etiam Electionis, propositi, diuinæ fortis, & discretionis, &c. vitur, ut videre est in citatis testimonijs. Deinde falsum est, prædestinationem esse solum gratiæ, non etiam gloriæ, ut superius quæst. 1. & 2. contra Vasquium ostendimus; qui potius ipse hac in re deceptus videtur. Tertio quia mens Augustini non ex ea solum obiectione Græcorum Patrum, sed ex ipsis etiam verbis eiusdem aperte colligitur. Quartò quia verissimum est, Massilienses in ea re oppositum etiam contra Augustinum docuisse, & pro eadem quoque sententia Græcos Patres adduxisse; ut dubio sequenti dicitur; & verò gratiæ & gloriæ prædestinationem habere inter se non exiguam affinitatem, iam superius diximus obieci. præced.

44 Obijcitur quintò, Augustinum, cum docet, prædestinationem siue electionem ad gloriam ante præuisionem meritorum factam, intelligendum vel de sola prædestinatione ad gratiam; vel de præuisionem meritorum, quæ ex viribus naturæ fiant, de his enim solis cum Pelagianis & Semipelagianis fuisse controuersiam, &c. vel certè de prædestinatione ad gratiam simul & gloriam.

Respondeo; primam explicationem Augustino minimè consonam esse, patet ex adductis testimonijs, eorumque singulorum expositione: nam & verba generalia sunt, & Augustinus non semel expressè etiam meminit electionis ad regnum celorum, ut dictum. Et certè si ita quasi pro arbitratu liceret restringere eius generis sententias, deferre vix possemus, in ipsa etiam Scriptura, nedum in Augustino, mentionem fieri electionis ad gloriam, cum tamen hæc utique ratione termini sit principalior, de qua in primis etiam docere oportebat.

45 Secunda verò responsio verbis & menti Augustini multò minus satisfacit: non solum quia Augustinus absolutè excludit opera & merita, prædestinationem antecedentia; sed etiam quia nonnunquam Augustinus generatim loquitur de prædestinatione tum ad gloriam, tum ad gratiam congruam, imò gratuitam prædestinationem ad gratiam illam, sapius & acrius vrget contra Pelagia-

nos, quam ad gloriam: constat autem prædestinationem ad primam gratiam congruam factam esse absque omni præuisione omnium meritorum, ut dictum quæstione præcedent. dub. 2. 3. & 5. Accedit quod Augustinus etiam alijs verbis, quam quibus de meritorum seu operum præuisione loquitur, gratuitam eiusmodi prædestinationem ad gloriam docet, ut præcipue in secundo testimonio superius adducto videre est. Planè autem falsum est, cum Semipelagianis nullam fuisse controuersiam de operibus ex gratia factis; aut hæc de re non potuisse esse controuersiam, nisi fortè cum Patribus, quando diserte S. Augustinus, inter alia, etiam hanc Semipelagianorum sententiam refellit, cum dicerent, ob præuisionem bonam aut malam operationem liberi arbitrij, concessam aut negatam à Deo fuisse gratiam congruam, ut dictum quæst. 4. dub. 3.

46 Tertia responsio est pro nobis: nam si Augustinus, quando de gratuita prædestinatione agit, loquitur de prædestinatione tam ad gratiam, quam ad gloriam: Ergo gloria etiam ipsa iuxta S. Augustinum gratis, adeoque ante præuisionem meritorum est prædestinata. Certè si alterum tantum gratis, alterum verò ex meritis fuit prædestinatum, non rectè dici potuit ab Augustino, utrumque gratis, & ante præuisionem meritorum fuisse prædestinatum: præterquam quod Augustinus distinctè nonnunquam agit de prædestinatione ad regnum celorum, ut vidimus. Hactenus de Augustino.

Quod verò ad S. Thomam attinet, multò adhuc euidentiùs est, eum constanter prædestinationem ad gloriam, absque præuisionem meritis factam, docuisse. Primum quidem, quia omnes discipuli & Interpretes S. Thomæ, imò & cæteri Theologi, vix paucis recentioribus exceptis, ita S. Thomam hactenus intellexerunt: quod non est leue hæc in re præiudicium; vbi de sola mente veteris ac celebris, & toties lecti atque relecti Scriptoris & authoris agitur. Certè Vasquius ipse, licet utcumque ad S. Thomam pro ea sententia obiectum respondere conetur, ut dicemus, nunquam tamen ausus fuit, eum pro sua sententia constanter & absolute allegare, ut nec ex Scriptoribus fere, quod sciam, quisquam alius.

47 Secundò quia extant apud S. Thomam huius rei complura, nec obscura testimonia; quæ paucis referam. Primum testimonium est in 1. p. quæst. 23. artic. 4. in corp. vbi hæc S. Thomas: [Respondeo dicendum, quod prædestinatio secundum rationem, præsupponit electionem, & electio dilectionem. Cuius ratio est; quia prædestinatio est pars prouidentia; prouidentia autem, sicut & prudentia, est ratio in intellectu existens, præceptiua ordinationis aliorum in finem, non autem præcipitur, aliquid ordinandum in finem, nisi præexistente voluntate finis. Vnde prædestinatio aliorum in salutem æternam, præsupponit secundum rationem, quod Deus illorum velit salutem; ad quod pertinet electio & dilectio: Dilectio quidem, in quantum vult eis hoc bonum salutis æternæ; nam diligere est alicui velle bonum: electio autem, in quantum hoc bonum aliquibus præ alijs vult, cum

quosdam reprobet, &c.] Et ibidem resp. ad 1. de eadem electione loquens: *Et sic, inquit, in collatione gratiæ & gloriæ attenditur electio.*

48

In quibus verbis S. Thomas aperte docet, prædestinationem ad salutem æternam, quæ saltem præcipue consistit in ordinatione mediourum, quibus vnusquisque saluandus perducitur ad beatitudinem, posteriorem esse tum dilectione, tum electione ad idem bonum salutis æternæ; nec dubium, S. Thomam loqui de dilectione, & electione, seu voluntate efficaci, qua Deus illorum velit salutem; quandoquidem, inquit S. Thomas, Deus ea voluntate, *id bonum vult aliquibus præ alijs*: quod non nisi de voluntate efficaci intelligi potest: præterquam quod ipsum Electionis vocabulum voluntatem efficacem significat. Euidens est ergo, ex mente S. Thomæ, Electionem ad salutem æternam in mente diuina, secundum rationem nostram, priorem esse ordinatione seu prædestinatione mediourum seu meritourum.

Respondet Vasquez disputatione 89. cap. 12. numero IIII. nomine salutis æternæ, hoc loco S. Thomæ, non opus esse, vt intelligamus beatitudinem alterius vitæ; sed intelligere possumus iustificationem & perseverantiam in gratia, ad quam Deus elegerit quosdam præ alijs, & ad hunc finem præparauerit singula auxilia per prædestinationem.

49

Verum respondeo, id gratis dictum esse. Primò enim ipsa verba, *salutis æternæ*, non aliquam huius vitæ, sed alterius vitæ salutem significant, quæ sola æterna est. Deinde ipsemet S. Thomas resp. ad 1. explicans, quid per salutem æternam, seu per Electionem intelligat, quam priorem esse prædestinatione in corpore docuerat, refert eam ad *gratiæ & gloriæ*. Tertio loquitur de salute æterna, quæ per modum finis sit intenta; qualis est gloria. Denique res in idem redit, etiam si dicamus, S. Thomam per salutem æternam intellexisse iustificationem & perseverantiam in gratia. Tum quia inde sequitur, ipsam saltem perseverantiam ante præuisionem mediourum & meritourum, adeoque etiam nec præuiso consensu nostro, fuisse à Deo efficaciter volitam & prædefinitam; eadem est autem ratio prædestinationis ad gloriæ; ceterò ipse etiam Vasquius agnoscit, non esse maiorem de illa, quam de ista difficultatem: quare nec ad illam admittit, Deum elegisse quenquam, non præuiso consensu nostro, seu ante præuisionem mediourum; quod est planè negare doctrinam S. Thomæ. Tum quia absoluta & efficax voluntas perseverantiæ finalis non potest non procedere ex efficaci intentione gloriæ: sicut efficax electio vnus medijs efficaci ad finem ex efficaci intentione, finis procedit, vt dubio sequenti pluribus dicitur. Est ergo locus hic S. Thomæ firmus pro hac sententia, qui etiam ab alijs communiter pro hac sententia rectè allegatur.

50

Quo magis mirere, inueniri potuisse aliquem, qui cum & S. Thomam loco citat. & plures ex veteribus Scholasticis, speciatim Albertum, Vdalricum, Alensem, Bonauenturam, Antiodorensem, ex Dionysio Carthusiano d. 4. r. quæst. 2. de prædestinatione idem, quod nunc ex S. Thoma relatum, asserentes allegasset, subiungit hoc quasi corollarium: *Ex*

qua tam communi doctrina sequitur, absolutum decretum dandi gloriæ non præuisis meritis nouum ac totidem authoribus aduersarium esse: cum hæc antiquissima Theologorum sententia cum ipsa Theologia nata sit, nec clarius quodammodo asseri possit, quam dum electio ad gloriæ, prior asseritur, prædestinatione mediourum, in quibus vtique sunt etiam merita.

Secundus locus S. Thomæ est eadem quæstione 23. artic. 7. quæ ita habet: [Oportet dicere, quod numerus prædestinatorum sit certus Deo, non solum formaliter, sed etiam materialiter. Sed aduertendum est, quod numerus prædestinatorum certus Deo dicitur, non solum ratione cognitionis, quia scilicet scit, quot sunt saluandi (sic enim certus est Deo etiam numerus guttarum pluuiæ & arenæ maris) sed ratione electionis & definitionis cuiusdam. Ad cuius euidenciam est sciendum, quod omne agens intendit facere aliquid finitum, Quicumque autem intendit aliquam determinatam mensuram in suo effectu, excogitat aliquem numerum in partibus essentialibus eius, quæ per se requiruntur ad perfectionem totius. Non enim per se eligit aliquem numerum in his, quæ non principaliter requiruntur, sed solum propter aliud; sed in tanto numero accipit huiusmodi, in quantum sunt necessaria propter aliud. Sicut ædificator excogitat determinatam mensuram domus, & etiam determinatum numerum mansionum, quas vult facere in domo, & determinatum numerum mensurarum parietis vel tecti; non autem eligit determinatum numerum lapidum, sed accipit tot, quot sufficiunt ad explendam tantam mensuram parietis.

Sic igitur considerandum est in Deo, respectu totius vniuersitatis, quæ est eius effectus. Præordinauit enim, in qua mensura deberet esse totum vniuersum, & quis numerus esset conueniens essentialibus partibus vniuersi, quæ scilicet habent aliquo modo ordinem ad perpetuitatem, quot scilicet sphaeræ, quot stellæ, quot elementa, quot species rerum. Individua verò corruptibilia non ordinantur ad bonum vniuersi quasi principaliter, sed quasi secundario, in quantum in eis saluatur bonum speciei. Vnde licet Deus sciat numerum omnium individuorum; non tamen numerus vel bonum, vel culicum, vel aliorum huiusmodi est per se præordinatus à Deo: sed tot huiusmodi diuina prouidentia producit, quot sufficiunt ad specierum conseruationem.

Inter omnes autem creaturas principaliter ordinantur ad bonum vniuersi creaturæ rationales, quæ in quantum huiusmodi, incorruptibiles sunt, & potissimè illæ, quæ beatitudinem consequuntur, quæ immediatius attingunt vltimum finem. Vnde certus est Deo numerus prædestinatorum, non solum per modum cognitionis, sed etiam per modum cuiusdam principalis præfinitionis. Non sic autem omnino est de numero reproborum; qui videntur esse à Deo præordinati in bonum electorum, quibus omnia cooperantur in bonum.]

Ex quo loco multis modis colligitur ea sententia

S. Tho.

S. Thomæ. I. quia dicit, Deum per se intendere certum numerum prædestinatorum (tam ad gloriam, scilicet, quam ad gratiam, quia iuxta S. Thomam in 1. d. 4. t. q. 1. a. 2. & hic q. 2. a. 4. ad 1. prædestinatio attenditur in hoc, quod electi præparantur bona gratia, & bona gloria) non solum formaliter, sed etiam materialiter, ac in indiuiduo ad has vel illas personas particulatim definitum; eo modo, quo Architectus v. g. per se præfinit & determinat certum ac definitum numerum mansionum: hæc autem definitio artificis non est ex præuisione mediourum. II. Item eo modo, quo Deus præordinauit mensuram totius vniuersi, partiumque eius essentialium; quæ certè per se ipsum Deus præfinit, ante præuisionem mediourum. III. Non autem eo solum modo, quo Deus præfinit numerum bonum, culicum, & arenarum maris; hic enim non est per se, inquit, præordinatus à Deo: sed, quasi dicat, solum post præuisionem causarum & mediourum. IV. Nec eo solum modo, quo certus & determinatus est Deo numerus reprobatorum, qui tamen vtrique etiam post præuisionem mediourum & demeritorum Deo certus est. V. Sed certus est, inquit, Deo numerus prædestinatorum, etiam per modum cuiusdam principis præfinitionis. Quæ autem est illa principalis præfinitio, nisi quæ fit ante præuisionem meritorum & mediourum; seu quam Deus ipse per se facit, absque præuisione mediourum & meritorum? Sunt ergo ex mente S. Thomæ hi ipsi, & non alii, tanto numero, & non alio, tam homines, quam Angeli, à Deo antecedente præfinitione præordinati seu prædestinati tam ad gratiam, quam ad vitam æternam. Quid clarius?

54 Tertius locus est eiusdem S. Thomæ in 1. sent. dist. 4. t. q. 1. a. 2. ad 1. vbi ait: *Electio diuina est, quæ aliqui ex ordine suæ sapientiæ ordinantur ad finem beatitudinis: sed prædestinatio est, secundum quod præparantur eis ea, quæ perducunt in finem, (hoc est, media.) Et ideo sicut voluntas ordinans in finem, præcedit actum voluntatis præparantis ea, quæ dicuntur in finem, ita electio prædestinationem præcedit.* Vbi expressè S. Thomas prædestinationem vocat præparationem mediourum, perducendum in finem æternæ beatitudinis, electionem verò ipsam ordinationem efficacem ad eundem finem; hancque dicit esse priorem prædestinatione, sicut voluntas ordinans in finem prior est voluntate seu electione mediourum. Quo nihil potest dici clarius.

55 Eodem spectat, quod idem S. Thomas ibidem art. 3. sæpius docet, prædestinationis ex parte actus diuini, opera nostra non esse causam vel rationem, sed solum ex parte obiecti: [Similiter etiam voluntas sua (Dei) cum sit libera, magis etiam, quam aliqua voluntas, non habet causam nisi finem voluntatis suæ: finis autem voluntatis suæ est sua bonitas, quæ est ipsemet. Vnde dicitur communiter, quod Deus vult hoc propter bonitatem suam, non quia sciuit hoc, vel quia hoc factum est. Sed tamen effectus voluntatis eius, scilicet ipsum volitum ordinatum ad bonitatem suam, potest procedere ex aliqua causa, quam Deus præsciuit ab æterno, & istum ordinem causæ ad causatum Deus vult, & vult quod effectus sit, quia causa est: non autem quod causalitas referatur ad voluntatem, sed ad volitum, & ista causa voliti, non volendi, dicitur ratio quædam voluntatis

ex parte effectus. [Et infra ad primum: Non ideo, inquit, voluit Deus (conferre alicui gratiam) quia iste præparauit se, sed solum quia bonum est. Et rursum ad quintum ait:] In intellectu prædestinationis includitur voluntas consequens, quæ respicit opera, non quasi causam voluntatis, sed sicut causam meritoriam gloriæ, & sicut præparationem ad gratiam.] Vbi cum S. Thomas sæpius asserat, opera nostra esse quidem causam vel dispositionem respectu gloriæ vel gratiæ, nunquam tamen concedit, esse causam vel rationem ipsius per se diuinæ prædestinationis aut volitionis, sed potius contrarium asserit.

56 Quartus locus est eiusdem S. Thomæ quæst. 6. de verit. art. 1. similis ei, quem primo loco citauimus. Sic enim habet: [Prædestinatio in actu rationis consistit, dirigentis vel ordinantis in finem: sed ad directionem in finem præexigitur voluntas finis. Nullus enim aliquid in finem ordinat, quod non vult &c. Finis autem, in quem prædestinatio ordinat, non est vniuersaliter consideratus; sed secundum comparisonem eius ad illum, qui finem ipsum consequitur, quem oportet esse distinctum apud dirigentem, ab his, qui finem illum non consequuntur. Et ideo prædestinatio præsupponit dilectionem, per quam Deus vult salutem eius. &c. Præexigitur etiam electio, per quam ille, qui in finem infalibilibiter dirigitur, ab aliis separatur, qui non hoc modo in finem diriguntur: hæc autem separatio non est propter diuersitatem aliquam inuentam in his, qui separantur, quæ posset ad amorem incitare; quia antequam nati essent, aut aliquid boni egissent, aut mali, dictum est, Iacob dilexi; Esau autem odio habui, ut dicitur Rom. 9. Et ideo prædestinatio præsupponit electionem & dilectionem; electio verò dilectionem.] Quibus verbis aperte rursus docet S. Thomas, voluntatem efficacem finis, adeoque electionem ad gloriam, priorem esse prædestinatione, quæ dicit ordinationem in eundem finem per certam media, ut prius ibidem docuerat S. Thomas; item electionem, siue separationem, quæ fit per electionem, non esse propter diuersitatem aliquam, quæ posset ad amorem incitare; quod est dicere, non ob præuisionem merita &c.

57 Quintus locus est apud eundem S. Thomam q. 6. de verit. art. 2. isque multiplex. Primò enim docet, voluntatem gratiæ & gloriæ in Deo esse merè gratuitam. [Quod Deus, inquit, velit alicui dare gratiam & gloriam, hoc ex mera liberalitate procedit. In his autem, quæ ex liberalitate procedunt, tantum, causa volendi est ipsa superabundans affectio volentis ad finem, in quo attenditur perfectio bonitatis ipsius. Vnde causa prædestinationis nihil est aliud, quam bonitas ipsius Dei.]

Secundo ibidem ad 2. docet, prædestinationem respicere quidem etiam ad opera & merita nostra, verum non ut quiddam inclinans diuinam voluntatem ad volendum, sed veluti effectum: [Prædestinatio, inquit, includit voluntatem consequentem, quæ respicit aliquo modo id, quod est ex parte nostra; non quidem sicut inclinans diuinam voluntatem ad volendum, sed sicut id, ad cuius productionem diuina voluntas gratiam ordinat, vel et sicut id quod ad gratiam quodammodo disponit, & gloriâ meretur.

Tertiò ibidem ad 9. disertè negat, rationem electionis esse meritum: *Electio Dei, inquit, qua unum eligit, & alium reprobat, rationalis est; nec tamen oportet, quod ratio electionis sit meritum: sed in ipsa electione ratio est diuina bonitas. Ratio autem reprobationis est in hominibus peccatum originale, ut dicit Augustinus (Enchirid. cap. 108. tom. 3) vel in futuro per hoc ipsum, quod est non habere debitum, ad hoc quod eis gratia conferatur: rationaliter autem possum velle denegare aliquid alicui, quod sibi non debetur.*

Denique ibidem ad 12. ait: *Quamuis meritum possit esse causa effectus prædestinationis, non tamen potest esse, prædestinationis causa.* Hactenus S. Thomas. Quæ omnia simul collata, & simul etiam considerando, quod contrarium apud S. Thomam nusquam reperitur, meo quidem iudicio, euidenter ostendunt, S. Thomam docuisse prædestinationem seu electionem ad gloriam ante præuisionem meritum.

59 Vnum tantum locum in S. Thoma dudum notauimus, qui contrariæ sententiæ non parum fauet; quem miror à nemine hactenus (in disp. Anni 1614. thesi 37. de prædest. à me primùm notatum) fuisse obiectum. Etenim comment. in cap. 8. Rom. lect. 6. cum retulisset quorundam sententiam, asserentium, Deum prædestinare aliquos, quia præcitat eos bene operaturos, subiungit: *Et hoc quidem rationaliter diceretur, si prædestinatio respiceret tantum vitam æternam, quæ datur meritis.* Verùm respondeo, S. Thomam eo loco agere contra errorem quorundam, qui docuerunt præuisionem operum, seu meritorum nostrorum, esse causam seu rationem totius prædestinationis tum ad gratiam, tum ad gloriam: quæ sententia cum planè falsa sit & improbabilis, ut quæst. præced. dictum, respectu huius sententiæ, quam planè, ut ita dicam, *irrationabilem* esse ostendit, ait, alterum illud *rationaliter dici*: quibus verbis plus non significat, quam sententiam illam non esse planè improbabilem: quod illi etiam fatentur, qui tamen interim oppositam defendunt, ut videre est apud Suarez lib. 3. de auxil. cap. 16. num. 8. qui etiam num. 20. rectè ait, hanc esse *expressam sententiam D. Thomæ 1. p. q. 23. a. 4. & frequentius receptam à scholasticis Doctoribus.*

60 Atque ex his, quæ circa Authores referendos in hac materia prolixè diximus, colliguntur ista. I. non male, sed iure optimo à Suarío & aliis, pro hac sententia de prædestinatione ad gloriam, ante præuisionem meritum, citari S. Thomam, & omnes eius sectatores. II. Verum non esse, eam sententiam de Electione ad gloriam ante præuisionem meritum, nec *Scripturæ, nec Conciliorum, nec Patrum, nec Theologorum, ante & extra Scoti scholam, auctoritate vel testimonio probari posse*; cum S. Thomas, Albertus, Vdalricus, Egidius, Richardus, superius relati, Scoto planè fuerint antiquiores; Heruæus ei coæqualis; Durandus, ac Thomistæ omnes utique extra Scoti scholam profecerint ac docuerint. III. Sanè falsum esse, *scripturam, Concilia, Patres, & Theologos, unanimes consensu docere, electionem & prædestinationem, partialiter pro ea, quæ ad solam gloriam est, ex præscientia meritum esse; idque bene etiam probare Vasquez disp. 89. cap. 6. & alios; cum nec Vasquez loc. cit. aut vsquam alibi, nec alius Theologorum vnquam hoc dixerit, aut velle uiter saltem insinuarit, sed contra potius Vasquez ipse cit. disp. 89. cap. 1. num. 2. quam plures referat*

grauissimos pro opposita sententia Theologos; nec quisquam ignorare possit, iam olim diuersas hæc de re fuisse Theologorum sententias; imò verò, ut ex dictis liquet, plures etiam ex antiquis Scholasticis oppositum docuisse, videlicet Electionem seu prædestinationem ad gloriam non ex præscientia meritum, sed eâ priorem esse, ut vidimus. Quæ obiter, notare hoc loco necesse fuit, ne tanta contestatio, etiam typis publicata, aduersus tam probatam & antiquam sententiam, apud rerum ignaros, grauius aliquod præiudicium veritati adferret. De Scriptura verò, Conciliis, Patribus, reque ipsa vniuersa, sequenti dubio agetur: hic enim solum Auctorum varias sententias bona fide referre, & à falsis expositionibus & allegationibus vindicare propositum fuit.

DVBIVM IV.

Quid re ipsa sentiendum de ea controuersia; An prædestinatio seu Electio ad gloriã, sit prior præuisione & prædestinatione mediorum; & qua ratione.

S. Thomas 1. p. q. 23. a. 4. s. & 7.

Explicatis de hac controuersia variis Auctorum sententiis, restat, ut nostram denique sententiam breuiter exponamus; quod sequentibus assertionibus ita ordine faciemus, ut simul etiam modum ac necessitatem gratuita huiusmodi electionis declaremus.

1 Assertio I. Deus inefficaci quadam voluntate, etiam beneplaciti, tum absoluta ex parte obiecti, tum etiam conditionata, ante omnem præuisionem absolutam, vel etiam determinationem meritum, vel mediorum, omnibus tam reprobis, quam saluandis vult salutem & gloriam. Hanc doctrinam, ex veriori cum S. Thoma 1. p. q. 13. a. 6. ad 1. & communi, contra quosdam aliter sentientes tradidimus & defendimus supra disp. 2. quæst. 10. dub. 3. & patet ex illo 1. Tim. 2. v. 4. *Qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Et additur ratio. *Præus enim Deus, vnus & mediator Dei & hominum, homo Christus IESVS, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Neque de hac inefficaci voluntate vlla nobis est hoc loco controuersia, sed solum de efficaci voluntate gloriæ, quæ dicitur electio, seu prædestinatio ad gloriam.

2 Assertio II. Quoad voluntatem gloriæ efficacem, seu prædestinationem ad gloriam, ante præuisionem, vel post præuisionem merita seu media, non est distinguendum inter electos, ut aliquibus gloria sit decreta ante præuisionem merita, aliis post præuisionem media. Ita auctores primæ & tertiæ sententiæ, adeoque communis Theologorum, contra paucos auctores secundæ sententiæ dub. præced. relatos: quorum sententiam Zumel hic q. 23. a. 3. d. 2. vocat *temerariam, & peiori nota dignam*; sed acerbiori quàm par est, censura, non solum quia pars vtraque eius sententiæ per se seorsim & absolutè spectata vtrinque graui multorum auctoritate nititur, nec per se improbabilis

est,